

12.P.20.065/2013/128.

Egri Törvényszék útján

Tisztelt Debreceni Ítéltábla!

Társaság a Szabadságjogokért
(1136 Budapest, Tátra u. 15/b.)

felperes

képv.:

dr. Hüttl Tivadar
ügyvéd
1136 Budapest, Tátra u. 15/b I/1
Tel. 06-30-341-6927
Fax (061) 279 0755
e-mail: huttl@tasz.hu

fellebbezése

Heves Megyei Rendőr-
főkapitányság **alperes** elleni
személyiségi jog megsértése miatt
indított polgári peres eljárásban
meghozott **12.P.20.065/2013/128.**
ítélet ellen

Debreceni Ítéltábla

12.P.20.065/2013/128.

Egri Törvényszék útján

Tisztelt Debreceni Ítéltábla!

A dr. Hüttl Tivadar ügyvéd (1136 Budapest, Tátra u. 15/b.; huttl@tasz.hu; fax: 279-0755) által képviselt Társaság a Szabadságjogokért (1136 Budapest, Tátra utca 15/b., képviselő: dr. Kapronczay Stefánia ügyvezető igazgató) felperesnek a dr. Péro Albin jogtanácsos által képviselt Heves Megyei Rendőr-főkapitányság (3300 Eger, Eszterházy tér 2.) alperes ellen az Egri Törvényszéken **12.P.20.065/2013.** számon, személyiségi jogsértés megállapításáért folyamatban volt közérdekű perben hozott, a jogi képviselő által 2015. november 30. napján átvett **128.** számú ítélettel szemben törvényes határidőben

fellebbezést

terjeszték elő a Pp. 233. § (1) bekezdése alapján.

Kérem, hogy a T. Ítéltábla az ítélet rendelkező részében foglalt megállapításainak és az alperes elégtétel adásra kötelezésének hatályban fenntartása mellett a felperes kereseti kérelmeit elutasító rendelkezéseit változtassa meg, és felperes valamennyi - a 110. sorszámú előkészítő iratában pontosított - kereseti kérelmének adjon helyt.

Ennek megfelelően kérem, hogy a T. Ítéltábla

állapítsa meg, hogy az alperes a 2011. március 1. és május 1. közötti időszakban Gyöngyöspata romák lakta területén a romákkal szemben folytatott igazoltatási és szabálysértési eljárás gyakorlatával is zaklatást valósított meg a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben, ezáltal megsértette egyenlő bánásmódhoz való jogukat (Ptk. 84.§ (1) a));

állapítsa meg, hogy az alperes 2011. május 1. és november 30. közötti időszakban Gyöngyöspatán folytatott visszaélésszerű szabálysértési eljárás gyakorlatával zaklatásban is részesítette a gyöngyöspatai roma közösséget, ezáltal szintén megsértette egyenlő bánásmódhoz való jogukat (Ptk. 84.§ (1) a));

tiltsa el az alperest a további jogsértésektől (Ptk. 84.§ (1) b));

kötelezze az alperest, hogy az ítélet jogerőre emelkedésétől számított hat hónapon belül dolgozzon ki stratégiát a szélsőséges szervezetek cigányellenes megmozdulásainak rendőrszakmai kezelésére és azt eligazításon ismertesse az

alárendeltségébe tartozó rendőrkapitányságok és rendőrörsök vezetőivel, továbbá a stratégia szükség esetén történő alkalmazása vonatkozásában dolgozzon ki ellenőrzési mechanizmust, továbbá a stratégiát és az ellenőrzési mechanizmust tartalmazó dokumentumokat küldje meg felperesnek azok vezetői jóváhagyásától számított 15 napon belül; **kötelezze** az alperest továbbá arra, hogy mind a megalkotott stratégiát, mind annak szükség esetén történő alkalmazására vonatkozó ellenőrzés megállapításait tartalmazó jelentéseit belső intranet rendszerén tegye megismerhetővé az állomány számára (Ptk. 84.§ (1) b) és d));

kötelezze az alperest arra, hogy az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 15 napon belül eligazításon hívja fel az alárendeltségébe tartozó rendőrkapitányságok és rendőrörsök vezetőinek figyelmét a szabálysértési eljárási gyakorlat kapcsán az egyenlő bánásmód megtartásának követelményére, az etnikai profilalkotás alapjogsértő mivoltára, **kötelezze** továbbá az alperest arra, hogy az ítélet jogerőre emelkedésétől számított hat hónapon belül dolgozzon ki ellenőrzési mechanizmust arra vonatkozóan, hogy az alárendelt rendőrkapitányságok illetve rendőrörsök állományának szabálysértési bírságolási illetve feljelentési gyakorlata során betartásra kerül-e az egyenlő bánásmód követelménye etnikai szempontból, és évente végezzen ennek alapján ellenőrzést, továbbá ennek megfelelően az ellenőrzés megállapításairól szóló jelentéseit évente tegye megismerhetővé az állomány számára belső intranet rendszerén és azokat hozza nyilvánosságra honlapján (Ptk. 84.§ (1) b) c) és d));

kötelezze az alperest, hogy a Gyöngyöspatán szolgálatot teljesítő állomány tagjai számára az ítélet jogerőre emelkedését követő egy éven belül két napon az Egyenlő Bánásmód Hatóság által biztosított szakemberek által tartott érzékenyítő és antidiszkriminációs előadásokon (egy napon kétszer 3 óra) való részvételt írjanak elő (Ptk. 84.§ (1) b) és d));

kötelezze az alperest a perrel felmerült költségek viselésére.

Fellebbezésem indoklásául az alábbiakat adom elő:

I. Az ítéletnek a fellebbezéssel nem érintett részei

Előre kívánom bocsátani, hogy álláspontom szerint az első fokon eljáró bíróság széleskörű és kimerítő bizonyítást folytatott le a perben, amelynek következtében túlnyomó részben helyes tényállást állapított meg.

Álláspontom szerint nem történt az elsőfokú eljárás szabályainak olyan lényeges megsértése, amely okot adhatna az ítélet hatályon kívül helyezésére.

Az elsőfokon eljáró bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperes a 2011. március 1. napja és 2011. május hó 1. napja közötti időszakban Gyöngyöspatán tartózkodó, a Szebb Jövőért Polgárőr Egyesület, a Véderő és a Betyársereg tagjaival szembeni közbiztonságvédelmi tevékenysége során elmulasztott intézkedéseivel zaklatást valósított meg a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben, amivel megsértette egyenlő bánásmódhoz való jogukat.

Helyesen állapította meg továbbá az Egri Törvényszék, hogy az alperes a 2011. május 1. napja és 2011. november 30. napja közötti időszakban Gyöngyöspatán folytatott szabálysértési eljárási gyakorlatával közvetlen hátrányos megkülönböztetést valósított meg a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben, amivel megsértette egyenlő bánásmódhoz való jogukat.

Az elsőfokú ítélet indokolása az ezen megállapításokat megalapozó történeti tényállást is helyesen állapította meg.

Az ítélet továbbá helyesen kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül saját honlapján tegye közzé az ítélet rendelkező részét és azt ugyancsak 15 napon belül közölje a Magyar Távirati Irodával.

II. Az elsőfokú bíróság által elutasított megállapítási kereseti kérelmek és az azokhoz kapcsolódó indokolás

II/1. Első időszak (2011. március 1. – 2011. május 1.)

Az elsőfokon eljáró bíróság alaptalannak találta a felperes azon kereseti kérelmét, miszerint az alperes a perbeli első időszakban Gyöngyöspata romák lakta területén, a romákkal szemben folytatott igazoltatási és szabálysértési eljárási gyakorlatával is zaklatást valósított meg a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben és ezáltal is megsértette egyenlő bánásmódhoz való jogukat (46. old. 1. bek.).

A törvényszék kifejti, hogy álláspontja szerint a felperes ezen kereseti kérelme vonatkozásában az alperes a kimentési bizonyítási kötelezettségének sikeresen eleget tett (46. old. 2. bek.).

Ezt követően azonban az ítélet elmulasztja számba venni és értékelni a felperes által valószínűsítési kötelezettsége körében prezentált bizonyítékokat és az alperes által szolgáltatott, sikeres kimentésre vezető bizonyítékokat. A fenti megállapításnak ellentmondva egy – mindössze egy mondatból álló – jogi érvelés következik:

„A felperes állította, hogy a perbeli első időszakban is befolyásolta az alperes vezetési és irányítási alárendeltségébe tartozó rendőrök igazoltatási és szabálysértési eljárási gyakorlatát, az a percepció, hogy milyen nemzetiséghez valónak vélték az eljárás alá vont személyt, azonban a törvényszék megítélése szerint ezen esetleges rendőri magatartás személyiségi jogsértésként, zaklatásként nem értékelhető, mert a rendőrök ezen esetleges magatartásától teljesen függetlenül a községben a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben már kialakult az a megfélemlítő, ellenséges, megalázó és megfélemlítő környezet, amelyet az alperes azzal tartott fenn, hogy alapjogvédelmi kötelezettségét megsértve, bizonyos közbiztonságvédelmi intézkedések megtételét elmulasztotta, nem pedig a felperes által kifogásolt igazoltatási, valamint szabálysértési eljárási gyakorlatával.” (46. old. 3. bek.)

A felperes jogi álláspontja szerint azonban a rendőrség aktív fellépéssel, aktív magatartással is zaklatta a helyi romákat már az első időszakban is. A felperes a 2015. április 20-án kelt, 109. sorszámú előkészítő iratában (3-8. oldalak) részletesen ismertette azokat a bizonyítékokat (tanúvallomások részleteit illetve ombudsmani

jelentés részleteket), amelyek alapján megállapítható, hogy a rendőrség az első időszakban nemcsak a szélsőségesekkel szembeni mulasztásokkal, hanem a helyi romákkal szembeni intézkedéseivel is olyan emberi méltóságot sértő magatartást fejtett ki, ami hatásában alkalmas volt a romákkal szemben megfélemlítő, megalázó, ellenséges környezet kialakítására, vagyis amellyel kimerítette az Ebktv. 10. §-ában szabályozott zaklatás tényállását. Az az ítéleti hivatkozás, hogy a rendőrök ezen esetleges magatartásától teljesen függetlenül már kialakult a gyöngyöspatai romákkal szembeni megfélemlítő, ellenséges, megalázó környezet, felperes álláspontja szerint nem akadályozza azt, hogy az Ebktv. 10. § szerinti zaklatás etekintetben is megállapítható legyen.

Felperes fent említett előkészítő iratában idézte a legfontosabb vonatkozó tanúvallomásokat: a perben nyilatkozó több felperesi tanú vallomásából megállapítható ugyanis, hogy a helyi romákat a rendőrség a lakóhelyük környékén, mindenféle jogszerű indok nélkül rendszeresen igazoltatta abban az időszakban, amikor szélsőséges csoportok szállták meg ezt a területet és fejtettek ki a romákra nézve megalázó, rendfenntartásnak álcázott tevékenységet, amellyel szemben az alperes – az ítélet szerint is – elmulasztott megfelelően fellépni, és ezzel zaklatásban részesítette a gyöngyöspatai roma közösséget. A tanúvallomásokból az is megállapítható, hogy a romák kifejezetten megalázónak érzékelték a rendőrség velük szemben kifejtett intézkedési gyakorlatát.

Baranyi Tamásné tanúvallomásában (39. sz. jegyzőkönyv) elmondta:

„(...) a községben a gárdisták már bent voltak, masíroztak, járkáltak a községben, járkáltak mindenhol az úton és a járdán is.” (12. old.)

„Sokszor a gyerekek is arra keltek fel, hogy például hajnal 5-kor énekeltek például Kossuth Lajost is a gárdisták. Énekeltek torkuk szakadtából, meneteltek, járkáltak.” (13. old.)

„Én egyszer sem láttam olyat, hogy a rendőrök ezeket a fekete ruhás embereket igazoltatták volna, de minket a rendőrök viszont igazoltattak mégpedig többször is.”

„Ha mentem vízért a csapra, akkor is igazoltattak a rendőrök, ha a kislányomért mentem az iskolába akkor is igazoltattak a rendőrök.” (14. old.)

Baranyi Györgyné tanúvallomásában (39. sz. jegyzőkönyv) azt mondta:

„(...) kis faluban élünk, nem szoktunk magunkkal vinni személyi igazolványt, ha megyünk az iskolába vagy a boltba, de olyan helyzet alakult ki, hogy a rendőrök mindig igazoltattak bennünket.” „Ugyanakkor azt tapasztaltam, hogy a rendőrök minket igazoltattak, de ezeket az embereket, akik fekete ruhában voltak csuklyát is viseltek egyszer sem igazoltatták.” (15. old.)

„Én úgy gondolom, hogy az igazoltatás és büntetés kapcsán a rendőrség nem alkalmazott egyenlő mércét. Olyan események történtek a faluban, hogy ezek a fekete ruhás emberek hajnal 5-kor jöttek a cigánysoron, úgy verték a lábukat mintha mennydörögne és hangosan énekeltek ahogy kiszakadt a torkukból, hogy „elfogyott a regimentje”. Kossuth dalt énekeltek, a Klapka út sarkán a pataknál is állt egy rendőrautó, tehát ezen események kapcsán a rendőrök is jelen voltak, a rendőrök azonban egyáltalán nem intézkedtek.” (15. old.)

Felperes kifejtette ugyanezen előkészítő iratában, hogy az az igazoltatási gyakorlat a rendőrségi törvény szabályai¹ alapján is megkérdőjelezhető, hiszen az igazoltatás egy olyan rendőri intézkedés, amely nem bármikor, bármilyen esetben, hanem konkrét céllal végezhető, és nyilvánvalóan nem gyakorolható visszaélészerűen.

A felperesi tanúvallomások alátámasztják tehát, hogy már az első időszakban a rendőrség helyszíni intézkedési gyakorlata a romákkal szemben aránytalan, megalázó és megfélemlítő volt, míg a „járőrözőkkel” szemben, azon belül is elsősorban a SZJPE tagjaival szemben, a rendőrség nem lépett fel szabálysértés elkövetése esetén (néhány igazoltatást kivéve):

Ifj. Farkas János tanúvallomása (20. sz. jegyzőkönyv):

„2011 márciusában az egyenruhások ellepték a községet. Ebben a hónapban „járőrözési tevékenységet” folytattak ők az út közepén, azonban őket a rendőrök még csak szóban sem figyelmeztették.” (6. old. alja)

„Én az egyenlő mérce hiányát sérelmezem, a hivatkozott eseménysorral összefüggésben, állítom, hogy itt akár 25 ember is elkövette azt, hogy nem a járdán közlekedtek, mégpedig egyszerre 25-en nem a járdán közlekedtek. Én ezt a saját szememmel láttam, azokban a napokban ez napi szinten volt gyakorlat a községben.” (7. old. teteje)

„Az egyenruhások ebben az időszakban nem csak az útesten közlekedtek, hanem hangosan énekeltek, kiabáltak, katonadalokat énekeltek, masíroztak. Ez a masírozás nem úgy ment, hogy kora reggel és késő este, hanem szinte egész nap folyamatosan. Annyira folyamatos volt ez az úttesti jelenlét, hogy az úttesten szinte kocsival nem is lehetett közlekedni ebben az időszakban. Voltak persze intenzívebb és kevésbé intenzív időszakok. A masírozókat kivárták az autósok meg kellett várni amíg elvonultak, hogy el tudjanak férni mellettük. A roma soron legalábbis mi ezt tapasztaltuk.” (9. old.)

Setét Jenő tanúvallomása (20. sz. jegyzőkönyv): „Amikor először beérkeztem a faluba az első tapasztalásom az volt, hogy különböző fekete ruhás emberek csoportokba vonulnak a községben. Azt láttam, hogy ezen csoportok az úttesten voltak. Ezen csoportok nem foglalták el az úttest egészét, a mentiránnyal egyező jobb szélén haladt a csoport. (...) Amit én tapasztaltam, hogy a község bizonyos részein egyes rendőrök vígan paroláztak ezekkel az egyénekkel. Az autókból láthatóan a rendőrök és az érintett egyenruhások kellemesen töltötték az időt. Én azt is tapasztaltam, hogy a rendőrök és az egyenruhások nevetgéltek is, ami számomra nem egy rossz viszonyra utal. Olyat nem tapasztaltam, hogy a rendőrök, az egyenruhásokkal szemben intézkedtek volna.”

A felperes említett előkészítő iratában összefoglalóan úgy nyilatkozott (7. old.), hogy az első időszakra vonatkozó szabálysértési adatok, kiegészítve a romákkal szembeni visszaélészerű igazoltatási gyakorlatra vonatkozó információkkal álláspontja szerint alátámasztják, hogy a rendőrség helyszíni intézkedési gyakorlata a romákkal szemben – tekintetbe véve a szélsőségesekkel szembeni sorozatos mulasztásokat is - összességében visszaélészerű volt, s mint ilyen, emberi méltóságot sértő

¹ Rtv. 29. §(1) A rendőr a feladata ellátása során

a) igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani,

magatartásként értelmezhető, amely hatásában alkalmas volt a romákkal szemben a szélsőségesek által generált megfélemlítő, megalázó, ellenséges környezet fenntartására és erősítésére.

Felperes itt visszautal a 2013. szeptember 11-i beadványának 6-7. oldalaira és október 29-i beadványának 4-7. oldalaira, ahol az EU Alapjogi Ügynökségének megállapításaival alátámasztotta, hogy a rendőrség kisebbségekkel szembeni aránytalan fellépése az emberi méltóságot sértheti, illetőleg a diszkrimináció tilalmába ütköző magatartásnak minősülhet.

Felperes álláspontja szerint tehát ellentmondásos és nem megalapozott az ítélet indokolásának az a része, amely az első időszakra vonatkozóan az alperes igazoltatási és szabálysértési intézkedési gyakorlatával megvalósított zaklatásra vonatkozó kereseti kérelem elutasítását támasztja alá. Felperes álláspontja szerint az alperes nem mentette ki magát sikerrel etekintetben sem, ezért megállapítható, hogy az alperes a 2011. március 1. és május 1. közötti időszakban Gyöngyöspata romák lakta területén a romákkal szemben folytatott igazoltatási és szabálysértési eljárási gyakorlatával is zaklatást valósított meg a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben, ezáltal szintén megsértette egyenlő bánásmódhoz való jogukat.

II/2.: II. időszak (2011. május 1. – 2011. november 30.)

A második időszak vonatkozásában a törvényszék a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján arra a jogi álláspontra helyezkedett, hogy a felperes által állított visszaélészerű szabálysértési eljárási gyakorlatra alapítottan a zaklatás mint személyiségi jogsértés nem állapítható meg.

Felperes 109. sorszámú előkészítő iratában úgy összegezte, hogy a rendőrség a második időszakban a romákkal szemben azzal fejtett ki emberi méltóságot sértő magatartást, hogy zaklató jelleggel, demonstratív módon volt fokozottan jelen a romák lakta utcákban, ami abban nyilvánult meg, hogy a társadalomra igen csekély fokban veszélyes szabálysértések miatt rendszeresen bírságolta a mélyszegénységben élő roma lakosokat, több esetben figyelembe nem véve a szabálysértés elkövetését igazoló objektív külső körülményeket (ld. gyalogos szabálysértések). Legkésőbb augusztus elejétől ráadásul legitim indok nélkül volt fokozottan jelen, ennél fogva szükségtelen és aránytalan módon ellenőrizte a romák lakta utcákat. Ezzel a magatartással alperes tovább fokozta a korábban kialakult megalázó, félelemteli légkört a helyi romákkal szemben, amiből következik, hogy e rendőrségi magatartás is fenntartotta a már korábban kialakult ellenséges légkört – akárcsak az első időszakban.

Az ítélet indokolása szerint a törvényszék abban a kérdésben utólag nem foglalhat állást, hogy a rendőrség szükségtelenül és aránytalanul ellenőrizte-e fokozottan a romák lakta utcákat ebben az időszakban (49. old. 4. bek.). Továbbá, mivel a rendőrt, ha szabálysértést észlel, intézkedési kötelezettség terheli, ezért magatartása nem sértheti az emberi méltóságot (49. old. utolsó bek.). Végül, a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján megállapítja, hogy a rendőrség ezen magatartása nem is eredményezte a megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegyenítő és támadó környezet fenntartását (50. old. 1. bek.).

Felperes álláspontja szerint azonban az a körülmény, hogy a rendőrnek van jogszabályi alapja adott konkrét esetben intézkedésre, helyszíni bírság kiszabására vagy eljárás indítására, vagyis, hogy a rendőrnek intézkedési kötelezettsége van, nem jelenti, hogy ezzel az egyes esetekben jogszerű magatartásával összességében ne valósíthatna meg a gyakorlat szintjén emberi méltóságot sértő magatartást.

Ezt egyebekben közvetetten az ítélet maga is megállapítja később, a közvetlen hátrányos megkülönböztetés kapcsán:

„Annak, hogy valamely gyakorlat is sértheti az egyenlő bánásmód követelményét azért van jelentősége, mert valamely követett gyakorlat akkor is eredményezheti az egyenlő bánásmód követelményének a megsértését, amennyiben a gyakorlat részét képező egyedi konkrét intézkedések egyaránt törvényesek voltak.” (55. old. 6. bek.)

Továbbá, az ítélet szerint: *„a zaklatás a közvetlen hátrányos megkülönböztetés egyik önállóan is szabályozott formája”* (17. old. 4. bek.). E két állítás egybevetéséből, továbbá tekintettel arra, hogy az egyenlő bánásmódhoz való jog az egyenlő emberi méltósághoz való jogból ered, kimondható, hogy az ítélet idézett fontos megállapítása a zaklatás megállapítása során is érvényes kell, hogy legyen.

A perben felmerült számos bizonyíték alátámasztja, hogy a rendőrség demonstratív, zaklató módon volt jelen a romák lakta utcákban a második időszakban, és azt is, hogy a gyöngyöspatai romák kifejezetten zaklatónak élték meg a rendőrség szabálysértési szankcionálási gyakorlatát ebben az időszakban. 109. sorszámú előkészítő iratában összegezte felperes ezeket a bizonyítékokat:

A romák lakta településrészen, a Bem-Bajcsy utak kereszteződése környékén, ahol a gyalogos szabálysértések miatti intézkedések túlnyomó többsége (19-ből 15, kettő a Hegyalja úton, ahol szintén ilyenek a körülmények) történt, szinte nincs gépjárműforgalom, a járda sok helyen nagyon szűk illetve rossz állapotú. Ezt az ombudsmani jelentés is alátámasztja:

„A pénzbírság kiszabásával zárult ügyek jellemzően olyan cselekmények miatt indultak, amelyek elkövetése „formális jogsértés”, nem jár valós társadalmi veszéllyel. E körbe tartozik például, hogy a gépjárműforgalomtól szinte mentes utcákban nem a járdán, hanem a közúton közlekedtek. Előfordult az is, hogy olyan anyával szemben szabtak ki bírságot, aki a nehezen járható járda helyett a közúton tolt a babakocsit.”²

Ifj. Farkas János tanúvallomásában elmondta (20. sz. jegyzőkönyv): *„Ugyanakkor a közösség tagjai közül többen panaszkodtak nekem, hogy milyen okokból büntették őket. Másoktól hallottam, hogy valakit azért büntettek meg, mert a boltba babakocsival tolva ment volna a család és a babakocsit nem a járdán tolták. Azért nem ott tolták, mert nem volt erre fizikai lehetőségük. Mégis kiszabták nekik a szabálysértési bírságot. A babakocsi eset kapcsán az említett személyek magát a büntetést is igazságtalannak tartották. Arról is említést tettek nekem a közösség tagjai, hogy ugyanabban a percben a többségi társadalom tagjai is elkövetnek valamit, de őket nem bírságozzák” (6. old.)*

„Hozzám azok a panaszok jutottak el, amik leginkább sértették a roma közösség tagjainak igazságérzetét. Ők magukat megfélemlítve érezték azáltal, hogy a

² Utóvizsgálati jelentés, 25. old alja, 26. teteje

jogállamban olyan előfordulhat, hogy valakit faji hovatartozás miatt vagy megbüntetnek, vagy nem.” (8. old.)

Kiss Tibor (20. sz. jegyzőkönyv) tanúvallomásában elmondta:

„Számomra a legfelháborítóbb az volt, amikor a babakocsit toló anyukát bírságotlák meg. Hiszen nyilvánvaló, hogy a babakocsi méretéhez képest szűk és járhatatlan a járda és nem tudnak ilyen babakocsival máshol közlekedni mint az útesten.” (15. old.)

Baranyi Györgyné (39. sz. jegyzőkönyv):

„A fiamat például azért büntették meg, mert nem a járdán közlekedett. Olyan járda volt, hogy le kellett menni az útra, ha nem akarjuk, hogy a bokánk kitörjön (...)” (15. old.)

A Bem-Bajcsy utak kereszteződése környékén valamint a Hegyalja úton a járda állapotának igazolására 109. sorszámú előkészítő iratunkhoz csatoltunk 6 db. fényképet.

A fokozott rendőri jelenlét – még abban az időszakban, amikor annak legitim indoka lehetett is (2011. július végéig) – nem lehet indok a zaklató, demonstratív rendőri intézkedésekre, ezt a kisebbségi ombudsman is megállapítja utóvizsgálati jelentésében: „A „járőrözések” megszűnését követően a rendőrség biztosítani kívánta a köznyugalom fenntartását. Munkatársaim a helyszíni vizsgálat során (2011. november 8.) azt tapasztalták, hogy a rendőrség gépkocsija mintegy óránként megjelent a romák által lakott településrészekben. Ez az intenzív jelenlét az ott élő családok védelme érdekében indokolt lehet, azonban nem keltheti azt a látszatot, hogy a hatóság zaklató jelleggel, demonstratív módon lép fel a roma közösséggel szemben. Az utóvizsgálat során meghallgatott helybeli romák azonban arról számoltak be, hogy érzésük szerint a rendőrség visszaél törvény adta jogaival, „túlreagálja” a csekély súlyú, a mindennapi életben tömegesen előforduló, és ezért a nem romákkal szemben általában nem is szankcionált cselekményeket.”³

A feljebb idézett összehasonlító példák ismertetését követően az ombudsman utóvizsgálati jelentésében megállapítja: „(...) kialakult az a helytelen gyakorlat, hogy a rendőrség a szabálysértések felderítése kapcsán jobban koncentrált a romák által lakott utcákra, mint más településrészekre. Mindez azzal a következménnyel jár, hogy a romák által elkövetett szabálysértések ügyében aránytalanul sok feljelentés születik (...)”⁴

Ifj. Farkas János tanúvallomásában elmondta (20. sz. jegyzőkönyv):

„Az egyenruhások távozása után a községben a rendőri jelenlét nem igazán ritkult, egy-két óránként mindig megjelentek a cigánysoron. Panaszkodtak a romák, hogy akkor amikor lejönnek a cigánysorra, véletlenszerű kiválasztás alapján bemmennek a házakhoz és elkezdik a romákat igazoltatni.” (8. old.)

„A rendőrök tudnák megmondani, hogy ezen második időszakban is indokolt volt-e a cigánysoron rendőri fokozott jelenlét, de mi nem éreztük úgy, hogy alapot szolgáltatunk volna, hogy indokolt lett volna, hogy ilyen gyakorisággal jönnek hozzánk.” (9. old.)

³ Utóvizsgálati jelentés, 25. old. 4-5. bek.

⁴ Utóvizsgálati jelentés, 27. old. utolsó, 28. old. első bek.

Fenti tanúvallomások álláspontunk szerint igazolják, hogy a gyöngyöspatai romák a rendőrség magatartásának közrehatásaképpen megfélemlítő, megalázó, ellenséges illetve támadó környezetet érzékeltek (a zaklatás szubjektív oldala). Ezt bizonyítja továbbá a felperes által keresetleveléhez 9. számú mellékletként csatolt DVD lejátszón található és a 2013. november 12. tárgyaláson (30. sz. jegyzőkönyv) levetített „Gyöngyöspata szabálysértések” c. videófilm, amelyben számos gyöngyöspatai roma számol be a vele szemben kiszabott bírságokról és arról, hogy milyen megalázónak élte meg a rendőrség gyakorlatát.

Fentiek alapján felperes álláspontja szerint megállapítható, hogy az alperes a második, 2011. május 1. és november 30. közötti időszakban Gyöngyöspatán folytatott szabálysértési eljárási gyakorlatával nem csak közvetlen hátrányos megkülönböztetést, hanem zaklatást is megvalósított a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben, amivel szintén megsértette egyenlő bánásmódhoz való jogukat.

III. A megállapításon túli, objektív szankciók iránti, az elsőfokú bíróság által elutasított kereseti kérelmek, a bizonyítási teherről szóló tájékoztatást tartalmazó 71. számú végzés

Az elsőfokú bíróság a felperesnek a Ptk. 84. § (1) b) illetve vagylagosan d) valamint részben c) pontjára alapított kereseti kérelmeit egy kivételével [a Ptk. 84. § (1) c) pontjára alapított nyilvánosságra hozatal mint elégtétel] elutasította.

A Ptk. 84.§ (1) b) illetve vagylagosan d) pontjaira alapított kereseti kérelmeket az elsőfokú bíróság arra hivatkozva utasította el, hogy „a felperes még csak nem is valószínűsítette, hogy alappal kellene tartani attól, hogy az alperes közbiztonságvédelmi tevékenysége során ismét elmulasztja az indokolt intézkedések megtételét.” (63. old. 5. bek.), illetve: „a felperes nem valószínűsítette, nem merült fel arra konkrét adat, hogy ténylegesen alappal lehetne tartani attól, hogy az alperes ismét hasonló személyiségi jogsértést kövessen el, kifejezetten a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben” (66. old. 5. bek.)

Bár ítéletében a bíróság a valószínűsítés szót használja (utalva az Ebktv. speciális bizonyítási szabályára – ld. Ebktv. 19. § (1)), a bizonyítási teherről tájékoztató 71. számú végzés értelmében:

„A Ptk. 84. § (1) b) c) illetve d) pontjára alapított objektív szankcióval összefüggésben a bizonyítási teher a felperest terheli és az esetleges bizonyítatlanság következményét is a felperesnek kell viselnie.

A speciális törvényi rendelkezés (Ebktv.) alapján a speciális bizonyítási szabályok csak a Ptk. 84. § (1) a) pontja alapján érvényesített a jogsértés megállapítását célzó objektív szankció alkalmazásával összefüggésben érvényesülnek.”

Felperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróság tévesen és alaptalanul jutott arra a következtetésre, hogy az Ebktv. speciális bizonyítási szabályai, amelyek a bizonyításnál alacsonyabb fokú valószínűsítési kötelezettséget helyeznek a felperesre, csak a jogsértés megállapítását célzó objektív szankció vonatkozásában

érvényesülnek. A felperes álláspontja szerint ugyanis indokolatlan terhet ró az egyenlő bánásmódhoz való jogot érvényesítő félre az, ha a további, a megállapítástól függő objektív szankciók vonatkozásában magasabb fokú bizonyítási teher nehezedik rá, mint az eljárás tárgyát képező jogsértés bizonyítása körében.

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság Tanácsadó Testületének 384/4/2008. (III.28.) TT. sz. állásfoglalása szerint: "Az egyenlő bánásmód követelményének megsértése esetén indított polgári és közigazgatási eljárásokban érvényesülő kimentési bizonyítás célja, hogy kompenzálja az igényt érvényesítő bizonyítékokhoz való hozzájárása terén fennálló hátrányt." Továbbá: "*A valószínűsítés olyan bizonyítás, amelyből az átlagember azt a következtetést vonja le, hogy objektív megítélés alapján a panaszos panaszja megalapozott.*"

Felperes álláspontja szerint a bizonyítékokhoz való hozzájárás terén fennálló hátrány a megállapításon túli objektív szankciók vonatkozásában az igényt érvényesítő oldalán ugyanúgy, sőt fokozottabban fennáll, mint a jogsértés megállapítása vonatkozásában. Nem indokolt tehát az Ebktv. bizonyítási szabályát mint *lex specialist* pusztán a megállapítás mint objektív jogkövetkezmény tekintetében alkalmazni. Az objektív szankciók közötti különbségtétel – a bizonyítás szempontjából - azért sem indokolt, mert a Ptk. kifejezetten nevesíti az egyetlen szubjektív szankció, a kártérítés esetében a polgári jogi felelősség szabályait, tehát maga a Ptk. is a 84.§ (1) bekezdésben szabályozott szankciók között egyedül az e) pont szerinti szankció esetében tesz különbséget.

A felperes 110. sorszámú előkészítő iratában részletesen megindokolta, hogy miért tartja szükségesnek az alperes eltiltását a további jogsértéstől (miért lehet alappal tartani a jogsértés megismétlődésétől), valamint az eltiltást konkrét tartalommal megtöltő további szankciók alkalmazását.

Felperes említett előkészítő iratában előadta, hogy álláspontja szerint az alperesnek a közbiztonság-védelmi tevékenysége során elkövetett mulasztásai bekövetkeztétől – egy esetleges hasonló cigányellenes szélsőséges akcióorozat esetében alappal tartani lehet.

Ezt igazolja egyrészt az a tény, hogy az alperes a per folyamán mindvégig tagadta a mulasztásokat, az alperesi rendőr tanúk szintűgy, másrészt az a tény, hogy az alperes nem rendelkezik hasonló helyzetekre belső iránymutatással, stratégiával.

Továbbá, ezt támasztja alá felperes szerint, hogy a „járőrözéseket” követően, azok hatására történt törvénymódosítások önmagukban nem garantálják a rendőrség megfelelő fellépését rasszista indíttatású zaklatás-sorozat esetére, hiszen, ahogy azt a perben már részletesen kifejtettük, az akkor hatályos jogszabályok megfelelő alkalmazásával is hatékony védelmet nyújthatott volna a rendőrség a gyöngyöspatai romák számára. A mulasztások tehát nem a megfelelő jogszabályi környezet hiányának voltak köszönhetőek. Az ítélet jelen fellebbezéssel nem érintett részei is mulasztást állapítottak meg az alperes oldalán ebben a tekintetben.

Felperes álláspontja egyebekben az, hogy egy olyan jövőben hipotézist, miszerint alappal lehet tartani a jogsértés bekövetkeztétől, bizonyítani lehetetlen, hiszen feltételes jövőbeni eseményektől függ. Felperest ekörben az Ebktv. speciális

bizonyítási szabálya alapján egyébként is legfeljebb valószínűsítési kötelezettség terhelheti.

Felperes álláspontja szerint azok az érvek, amelyeket felhozott arra vonatkozóan, hogy az alperes közbiztonságvédelmi tevékenysége során történt mulasztásaitól a jövőben is tartani kell – miszerint az alperes nem ismerte el a jogszabályokon és a rendőrség alapjogvédelmi kötelezettségén alapuló mulasztásait, hogy nem rendelkezik szélsőséges szervezetek rasszista indítékú akciója esetére semmiféle stratégiával, protokollal, illetve, hogy az azóta bekövetkezett jogszabálmódosítások önmagában nem garantálják a rendőrség megfelelő eljárását - , elegendő indokok arra, hogy a bíróság az eltiltást, mint a felperest megillető, általános jellegű objektív szankciót, elrendelje.

A Legfelsőbb Bíróság Pfv.IV.21.568/2010/5. számú ítéletében, amelyre a felperes 110. sorszámú előkészítő iratában felhívta a figyelmet, kimondta, hogy :

A fentiekből következik, önmagában az, hogy a bíróság a jogsértőt a kereseti kérelem alapján a további jogsértéstől eltiltja, vagy konkrét rendelkezés nélkül kötelezi a jogsértés abbahagyására, általában nem végrehajtható marasztalást tartalmazó ítéleti rendelkezés. Természetesen az eset körülményeihez képest, különösen a jogsértés mibenlétéből következően, esetenként a jogsértés abbahagyására kötelezés is minősülhet a cselekmény konkrét módja tekintetében végrehajtás alapjául szolgáló marasztaló rendelkezésnek. Az eltiltás és az abbahagyásra kötelezés azonban általában csupán orientálja a feleket a jogsértés elkövetése utáni helyes magatartás tanúsítására. Miután tehát a jogerős ítéletnek az a rendelkezése, hogy az alperest a jogsértés abbahagyására kötelezte, a Ptk. 84. § (1) bekezdés b) pontja alapján alanyi jogon igényelhető, általános jellegű, objektív szankció, amely az adott esetben közvetlen végrehajtás alapjául nem szolgálhat, a Legfelsőbb Bíróság a jogellenes elkülönítés tekintetében e rendelkezést hatályában fenntartotta.

Fenti LB döntésből következik felperes álláspontja szerint, hogy a jogsértéstől eltiltás is alanyi jogon igényelhető szankció, csakúgy, mint a jogsértés abbahagyására kötelezés, hiszen mindkettő a Ptk. 84. § (1) b) pontján alapul.

A felperes azon érvét ekörben, hogy az alperes tagadta a per során alapjogvédelmi kötelezettségének elmulasztását (amely jogszabályok alkalmazásának elmulasztásával következett be), kifejezetten alátámasztják az ítélet indokolásának azon részei, amelyek az akkori rendőri vezetők jogi ismereteinek hiányosságáról szólnak:

Az ítélet 29. oldalán (3-4. Bek.) megállapítja, hogy „a törvényszék megítélése szerint mindenképp indokolt lett volna, hogy a Heves Megyei Rendőr-főkapitányság vezetője annak ellenére, hogy jogi végzettséggel rendelkezik, igénybe vegye azt a jogi tudást, azt a jogi ismeretet, már csak az alkalmazandó közösségi jog és nemzetközi jogi összefüggések okán is, ami lehetővé tette volna, hogy az alperes abban a helyzetben, amikor kialakult a gyöngyöspatai roma közösség tagjainak egyenlő emberi méltóságát megsértő környezet, annak megszüntetése érdekében a rendelkezésre álló és alkalmazható jogszabályi rendelkezések ismeretében megtegye a szükséges és indokolt intézkedéseket.

A fentiek miatt a törvényszék nem osztotta dr. Ormossy Attila tanúként is megfogalmazott azon álláspontját, hogy az alperes, amire törvényesen lehetősége volt, azt meg is tette.” Bár dr. Ormossy Attilam már nincs az alperes kötelékében,

Balog Tibor gyöngyösi rendőrkapitány még mindig a Gyöngyösi Rendőrkapitányság vezetője. Vele kapcsolatban az ítélet indokolása megállapítja: „A törvényszék megítélése szerint a Gyöngyösi Rendőrkapitányság vezetőjének tanúvallomásából is az a következtetés vonható le, hogy teljes körűen, kellő mélységben nem ismerte azokat a hazai és nemzetközi jogszabályi rendelkezéseket, azt a nemzeti bírósági, európai emberi jogi bírósági és alkotmánybírósági esetjogot, amelynek ismerete alapján tudott volna dönteni abban a kérdésben, hogy a rendőrség alapjogvédelmi kötelezettségére is figyelemmel indokolt lett volna-e felosztatni a tüntetést.”

Felperes előadta továbbá 110. sorszámú előkészítő iratában, hogy álláspontja szerint továbbá szintén alappal tartani lehet attól, hogy alperes alárendeltségébe tartozó rendőri szervek állományába tartozó, Gyöngyöspatán szolgálatot teljesítő rendőrök szabálysértési eljárási gyakorlata zaklatást illetve közvetlen hátrányos megkülönböztetést megvalósítva a helyi romák egyenlő bánásmódhoz való jogát sértse. Felperes a közelmúltban kapott jelzést helyi romáktól arról, hogy az utóbbi időben ismét érzékelnek visszaélészerű bírságolási gyakorlatot. Ennek igazolására a felperes 110. sorszámú előkészítő iratához csatolt három anonimizált szabálysértési határozatot 2015. január-februári dátummal, amelyeket mind romákkal szemben szabtak ki, úttesen gyaloglás miatt, a gyöngyöspatai Bem úton, ahol a járda lényegében járhatatlan (ld. 2015. április 20-i beadványunkhoz csatolt fényképeket). Felperes kifejtette továbbá, hogy tudomása szerint számos más hasonló szabálysértési szankcionálás történt az utóbbi hónapokban Gyöngyöspata cigány lakóival szemben, ami alátámasztja azt, hogy alappal lehet tartani a jogellenes gyakorlat megismétlődésétől. A felperes továbbá 2. számon újságcikkeket is csatolt 110. sorszámú előkészítő iratához, amelyek a rendőrség Heves megye más településein folytatott hasonlóan diszkriminatív bírságolási gyakorlatáról szóltak, a 2014-es évből. Utóbbi hírek alátámasztják, hogy az alperes eltűri azt a bírságolási gyakorlatot, ami az elsőfokú bíróság ítélete szerint közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül, és ezért jogellenes.

Felperes álláspontja szerint annak valószínűsítéséhez, hogy alappal lehet tartani a diszkriminatív bírságolási gyakorlattól, és ezért helye van az alperes jogsértéstől történő eltiltásának, elegendőek voltak a csatolt határozatok és újságcikkek. Amennyiben a felperes az elsőfokú bíróság bizonyítási teherről szóló végzésének eleget téve bizonyítani akarta volna ezt, kérdés, hogy mit tehetett volna. Mivel felperes nem azt állította, hogy folyamatos jogsértésről van szó, hanem azt, hogy annak megismétlődésétől alappal lehet tartani, ezért nem lett volna adekvát egy olyan, az alperes szabálysértési helyszínbírságaira és feljelentéseire vonatkozó bizonyítási indítvány előterjesztése, mint amelyet felperes a per tárgyát képező időszakokra előterjesztett.

Azon túl, hogy a nyilvánosan elérhető sajtóforrások beszámolóit szerint a peres időszakot követően is előfordul alperes területén a romákat hátrányosan megkülönböztető bírságolási gyakorlat, felperes álláspontja szerint egy jövőbeni esetleges jogsértés valószínűsítéséhez több bizonyítás részéről alappal nem volt elvárható.

Felperes az eltiltás mint objektív szankció körében hivatkozott továbbá 110. sz. előkészítő iratában az Európai Unió Tanácsának a személyek közötti, faji- vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról

szóló 2000/43/EK irányelvre, amelyet az Ebktv. implementált a hazai jogba. Az irányelv 15. cikke értelmében:

„A tagállamok megállapítják az ennek az irányelvnek megfelelően elfogadott nemzeti rendelkezések megsértése esetén alkalmazandó szankciók szabályait, és meghoznak minden szükséges intézkedést, hogy biztosítsák ezek alkalmazását. A szankcióknak, amelyek az áldozat számára fizetendő kártérítést is magukban foglalhatják, hatékonynak, arányosnak és visszatartó erejűnek kell lenniük.”

Az elsőfokú ítélet szerint: „A közérdekű kereset alapján indult személyiségi perben meghozott jelen ítélet a törvényszék megítélése szerint egyfajta reparációként is értékelhető, hiszen a törvényszék megállapította, hogy az alperes mind a két perbeli időszakban ugyan eltérő jogcímen de megsértette a gyöngyöspatai roma közösség tagjainak egyenlő bánásmódhoz való jogát (...)” (66. old. utolsó bek.)

A felperes álláspontja szerint az egyenlő bánásmódhoz való jog hazai jogalkalmazása szempontjából rendkívül előremutató megállapításokat tesz az elsőfokú ítélet. Ezzel együtt azonban az egyenlő emberi méltóságában az állami erőszakmonopólium letéteményese, a rendőrség részéről történt és a bíróság által megállapított, kilenc hónapig folyamatosan megsértett gyöngyöspatai roma emberek számára pusztán a jogsértés megállapítása és annak az alperes részéről történő nyilvánosságra hozatal nem nyújt kellő elégtételt, és nem is minősül kellően hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciónak.

A felperes álláspontja szerint a rendőrség terhére a 450 fős roma közösség tagjaival szemben megállapított személyiségi jogsértések (zaklatás és közvetlen hátrányos megkülönböztetés), amelyek az ítélet szerint is huzamos ideig, összesen kilenc hónapig tartottak, olyan súlyú jogsérelmet okoztak az elszenvedőknek, ami önmagában, minden további mérlegelés nélkül is indokolhatná a jövőbeni eltiltást. Ennek indokoltságát fokozza a tény, hogy az alperes semmiféle megbánást nem tanúsított, és az egyenlő bánásmód követelménye megsértését nem ismerte el. Amiből következik, hogy a jogsértés eltiltás nélkül bármikor megismétlődhet, és anélkül nem minősül arányos és visszatartó erejű szankciónak. Az, hogy a per első fokon több, mint két évig tartott, és ezért a jogsértés távolinak tűnik, nem értékelhető a jogsérelmet elszenvedettek hátrányára.

Felperesi álláspont szerint éppen a jogsértéstől eltiltás, valamint az eltiltást konkrét tartalommal megtöltő, kötelezést tartalmazó szankciók lehetnek azok, amelyek a faji irányelv 15. Cikke szerinti hatékony és visszatartó erejű szankciót garantálják.

A fent idézett ítéletében a Legfelsőbb Bíróság kimondta azt is, hogy „a Ptk 84. § (1) bekezdés a)-d) pontjaiban meghatározott objektív szankciók érvényesítésére, az eset körülményeihez képest és az annak korlátai között minden felperes (...) jogosult.” Az ítélet következő mondatából kiderül, hogy méghozzá „függetlenül a kétségkívül fennálló közjogi jogviszonytól.”

Az új Ptk-hoz írt Opten Kommentár szerint „a további jogsértéstől való eltiltás nem pusztán deklaratív jogvédelmi eszköz a személyiségvédelem körében. Adott esetben konkrét cselekvésre, meghatározott tevőleges magatartás tanúsítására szoríthatja ugyanis a jogsértőt” (I. kötet, 315. old.).

Álláspontunk szerint a Ptk. 84.§ (1) b) illetve vagylagosan d), valamint részben c) pontjain alapuló fellebbezési kérelmeinknek megfelelő kötelezéssel lenne biztosítható, hogy az alperes ténylegesen a jövőben ne kövessen el a perbelihez hasonló mulasztásokat a rasszista csoportok által fenyegetett roma lakosság védelmében illetőleg ne alkalmazzon diszkriminációt megvalósító szabálysértési intézkedési gyakorlatot a romákkal szemben. Az államnak pozitív kötelessége a faji diszkrimináció, elkülönítés eseteinek megelőzése, ez következik az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlatából is (ld. Horváth és Kiss v. Magyarország 119. §, 127. §, Vona v. Magyarország 66-69. §). Ennek a pozitív állami kötelességnek a megvalósulását is szolgálná a konkrét kötelezésre irányuló kereseti kérelmeink megítélése.

A felperest az Itv. 5. § (1) d) pontja alapján teljes személyes illetékmentesség illeti meg.

Budapest, 2015. december 15.

Tisztelettel:

Képv.:

Melléklet: meghatalmazás

Dr. Hüttl Ivadag
ügyvéd
1136 Budapest, Tatra u. 15/b I/1
Tel.: 06-30-341-6927
Fax: (061) 279 0755
e-mail: huttli@tasz.hu